

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ У СВІТЛІ СЬОГОДЕННИХ РЕАЛІЙ ГЕНЕЗ ЄВРОСОЮЗУ

Наукові праці МАУП, 2009, вип. 4(23), с. 176–178

З'ясовуються проблеми, що стосуються майбутнього Євросоюзу як цілісної конфедераційної одиниці, виходячи із сьогоденних реалій політичного, економічного, етнічного та культурного життя Європи. Досліджуються найбільш проблемні місця Євросоюзу та України, що заважають їм у якісній співпраці сьогодні і заважатимуть в майбутньому.

Несподіваною виявилася переконлива перемога Європейської народної партії (у сукупності “народники” отримали 264 місця в ЄП із загальних 736 місць) на нещодавніх виборах до Європарламенту від 4–7 червня 2009 р. Це означає, що політична група Європейської Народної партії і надалі залишиться найвпливовішою силою в Європарламенті. Хоча тріумф правих у кожній з окремих країн ЄС має власні причини, однак результати голосування мають стати серйозним приводом для роздумів головних опонентів правих партій – соціалістів, що матимуть лише 161 місце. Єдине, що можна впевнено стверджувати, це те, що ці вибори створили певний символічний “право – прагматичний поворот” у настроях євровиборців, а поразка “лівих” і “Союзу за Європу націй” свідчить про зростання недовіри євровиборців до “лівої фрази”.

Звичайно, в цій “суміші” містяться й певно значущі “натяки” та “вказування пальцем” на Україну. Отже, й повернемося до нашої теми...

Європейський Союз був створений в 1993 р. згідно з Маастрихтським договором 1992 року на базі Європейських спільностей, об'єднавши 12 країн: Бельгію, Великобританію, Німеччину, Грецію, Данію, Ірландію, Іспанію, Італію, Люксембург, Голандію, Португалію, Францію. Як бачимо, договір було підписано так званими країнами Старої Європи.

Те, що зараз відбувається з цією організацією, не є прикладом побудови сильної політико-економічної системи. В чому ж тут проблема? А про-

блема в тому, що керівництво ЄС за це десятиріччя, за деяким винятком, приєднало до себе такі країни, які, як багато хто вважає, не відповідають інтересам європейської спільноти. Не згадуючи вже тих, у кого досі існують проблеми з власними територіями.

Передусім ці країни є продуктом постсоціалістичного табору, до того ж вони отримали свій шанс демократизації не від Європи, а від США. А це означає, що США мають в Європі своїх “козачків”, які заважатимуть прагненням ЄС щодо майбутньої автоматизації на світовій політичній карті. Тільки постає запитання: а за якими правилами США буде грати на полі ЄС? Чи за допомогою легіонерів (емігрантів), чи за допомогою економічної кризи, з якою не зможуть впоратися нові члени команди? Цікаве й те, що і той, і інший процеси вже розпочалися.

Останнім часом Європейський Союз зробив із свого імені певний бренд, який всі хочуть придбати. Таке відчуття, що коли Євросоюз сприяє нормалізації політичної та економічної ситуації в країнах – претендентах по вступу у “сучасний світ”, то ЄС ніби проводить бартерну операцію за формулою “Ви нам – ресурсну основу вашої країни, а ми вам – справжню демократію”. І цей принцип стосується майже всіх країн Східної Європи.

Якщо казати про майбутнє Європейського Союзу, то варто відзначити, що постійні процеси розширення несуть за собою зміни у структурі ЄС та обов'язково позначаються на якості цієї ор-

ганізації, бо тут діє принцип якості, а не кількості. Ці побоювання небезпідставні, бо збільшення ЄС в демографічному та територіальному плані вимагатиме великих економічних витрат, а прибутки, природно, будуть мінімальними. І не треба забувати, що ЄС у своїй основі передусім належить до групи економічно розвинених країн з однотипною економікою, а майже всі “новоприбульці” колись мали і зараз мають свої економіко-типологічні характеристики.

Незважаючи на процеси глобалізації у світі, казати сьогодні про перспективи ЄС є також проблематично, оскільки у структурі ЄС зараз є країни, які керуються “політикою побудови національної держави”, — як Польща та Чехія, а це, як відомо, є атрибуцією епохи Середньовіччя часів Каролінгів, а сьогодні рельєфно суперечить самій ідеї глобалізації.

Звичайно, якщо додати трохи футуризму та увявити, що ідея побудови “європейської сильної спільноти” (або, як казав Шарль де Голль, “Європи від Атлантики до Уралу”) реалізується, то ця конфедерація буде функціонувати за принципом “існування єдиної держави”, а країни, що входять до складу ЄС, існуватимуть у статусі “регіональної одиниці”. Але цей сценарій малоімовірний, бо ж треба зважати на такий важливий фактор, як людський менталітет, що завжди буде заважати будь-яким глобалізаційним процесам. На це “натякають” дві недавні події — провал 2005 року референдуму з питань “Конституції ЄС” і труднощі з апробацією у країнах — членах ЄС Лісабонського Протоколу 2007 року.

І говорити сьогодні про “біполярність світу”, маючи на увазі зв'язку США — ЄС, це дещо неправильно. Бо ж у тому форматі, в якому сьогодні існує Європейський Союз, навіть незважаючи на світову економічну кризу, нерационально бути оптимістом. Особливо на тому тлі, що сформуvala “газова війна” Росія — Україна — Європа на рубежі 2008–2009 рр.

Зауважимо, що нова цивілізаційна доба — глобалізація взаємопов'язаного світу призводить до глибинних перетворень у структурі будь-якого людського соціуму. Вона органічно змінює всі суспільні сфери — економічну, політичну, етнічну, культурну, намагаючись сформувати універсальні цивілізаційні параметри суспільного буття для всього світу. Але глобалізація є певно синтезним процесом, який не відбувається раніше, аніж феномен взаємопов'язаності народів не буде відчуте в усіх великих (особливо в багатонародних) країнах, споріднених у геополітичному сенсі етнорегіонах, на

субконтинентальному та континентальному рівнях [4, 229].

Незважаючи на свою недорозвиненість та “недоевропейськість”, постсоціалістична Східна Європа знаходиться на відстані “витагнутої” руки від власне Європи. І “Старий Світ” завжди знав, що Сходу нікуди не дітися і рано чи пізно їм доведеться знайти спільну мову. Інша справа, чи вважає сам себе Схід європейським, чи відчуває він себе Європою, бо ж прагнення “бути кимось” ще не означає ним бути. Східна Європа завжди відчувала свій зв'язок з Азією, і цей факт уже може бути корисним для “Старого Світу” [5, 23]. Останні події в Україні та Грузії це підтверджують. Грузія стала буферною зоною для Ірану, а Україна для Росії, — і це тільки початок.

Україна на сьогодні бідна країна, з низьким рівнем освіченості та свідомості. Тим часом усередині самої країни далеко не всі (навіть у політичному середовищі) усвідомлюють потребу відповідати на запитання: а чи треба обов'язково зважати на ці критерії для самооцінки себе по відношенню до Європи? Далеко ще не всі в нас ладні конструктивно відповідати й на інші запитання: а чи правомірно відбирати в Україні право бути “євроналаштованою”, коли йдеться про Україну не як державу, а як про народ. Чому через примхи української політичної еліти повинен страждати багатонародний соціум? Тоді виникає ще запитання: а чи повинна Європа дбати про народ України? А може, Європа має свої плани щодо нас? А чи дадуть нам шанс відчутти на своєму житті ті самі європейські цінності, що навчили б нас цінувати те, чого у нас ніколи не було?

На ці запитання відповісти зможе тільки час, а сьогодні навіть постановка питання про інтеграцію України до світових організацій і структур виглядає дуже проблематичною. Така сама ситуація із прагненням України вступити до Європейського Союзу. Проте ЄС — це організація з чіткими стандартами, традиціями і правилами, які постійно функціонують в державах, що входять до складу ЄС. Для того щоб нашої країні можна було б отримати гарантії щодо членства в європейській сім'ї, нам необхідно перейти на подібні ж до Західної Європи правила функціонування і соціальної, і політичної систем. Виходячи з нинішніх умов в Україні можна зробити висновок: поки у нашій країні не стабілізується політична та економічна ситуація та не буде створене незалежне від держави громадянське суспільство, Україну в європейське співтовариство не приймуть.

Тенденція “викривленої модернізації” значною мірою зачіпає й Україну, яка в історичному плані виявилась неспроможною адекватно реагувати на вимоги часу: адаптуватися в нових соціально-політичних та економічних умовах, сформувати механізми, які б у довготривалій перспективі забезпечили гармонійне існування компонентів життєвого світу — культури, суспільства, особистості, налагодити ефективну взаємодію суспільства і держави, громадянина і влади. Україна, як і інші країни пострадянського світу, є лише формальним членом європейського соціокультурного простору, країною, яка ані в інституційному, ані в особистісному вимірах не відповідає параметральним зразкам європейської цивілізації, хоча постійно заявляє про динамічний рух до європейських стандартів. А найглибнішою підставою існування цих проблем є те, що ми досі не подолали цивілізаційний етап розвитку, як наслідок, для нас стали ще більш гострими сучасні глобалізаційні проблеми, які передусім пов’язані з появою принципово нових форм комунікації, формуванням нових субкультур як національного, так і позанаціонального характеру, антиномією між цілераціональністю та ціннісною раціональністю, цивілізаційністю та периферійною недорозвиненістю за єврокритеріями “Маастрихт — 1993”.

З іншого боку, Європі вкрай необхідна сильна країна на Сході з відомих нам причин. Проте, що саме Європа має на увазі під словом “сильна”? Напевно йдеться про країну, *сильну* своїм прагненням до європейської інтеграції. Основні ж тут

акценти — трансенергетика і продовольство. Бо поки ж що Захід бачить силу України в ресурсному потенціалі. Тим більше, що світ стоїть на порозі продовольчої кризи, і в цьому сенсі Україною не слід нехтувати. Гарним прикладом може стати Польща, яка, вступаючи до ЄС, дозволила західним інвесторам орендувати свої землі. Як наслідок, Польща заповнила європейські ринки своїми, більш дешевими, продовольчими товарами. Ну, а з нашим аграрним потенціалом Україна може стати продовольчим Клондайком. А поки що ми, в Україні, не маємо відомостей про те, чи сама Європа розуміє, що за таких обставин Україна залишиться у статусі “буферної зони” і в майбутньому? Нам же має бути зрозумілим одне: українцям потрібно за короткий час збудувати Європу в себе, лише тоді поєднаються наші бажання і можливості.

Література

1. Карасев В. Лучший “якорь” — евроидеологии // День. — 2005. — 17 июня. — С. 7.
2. Кучков Р., Савка А. Мировое хозяйство и тенденции интеграции // Экономист. — 2005. — С. 8–12.
3. Мотійчук Я. Проект концепції державної інтеграції України. — www.gsbs.org.ua
4. Пасько Я. Соціальна держава і громадянське суспільство: співпраця versus протистояння. — К.: ПАРАПАН, 2008.
5. Рябчук М. Сад Матерніха. — Л.: ВНТЛ-Класика, 2008.
6. Турчинов О. Особливості української олігархії // Політична думка. — 2000. — № 3. — С. 15–20.

На будь-якому урядовому саміті лунає різка критика на адресу зовнішньої політики ЄС. Стверджується, що в ній відсутня єдність, що вона неспроможна досягти своїх цілей, кожен з урядів думає лише про свої інтереси. До того ж Європа не має ефективних важелів впливу на новий порядок у світі.

На любом правительственном саммите звучит резкая критика в адрес внешней политики ЕС. Утверждается, что в нем отсутствует единство, что он не способен добиваться своих целей, каждое из правительств думает только о своих интересах. К тому же Европа не имеет эффективных рычагов влияния на новый миропорядок.

Not a single governmental summit does without severe criticism in the address of foreign policy of ES. It becomes firmly established that unity is absent in her, she is not able to labour for the aims, each of governments thinks only about the interests. Besides Europe does not possess influence.

Надійшла 21 вересня 2009 р.